

BELEIDSPLAN BIBLIOTHEEK WATERLAND

2019 - 2022

Beleid 2019 - 2022

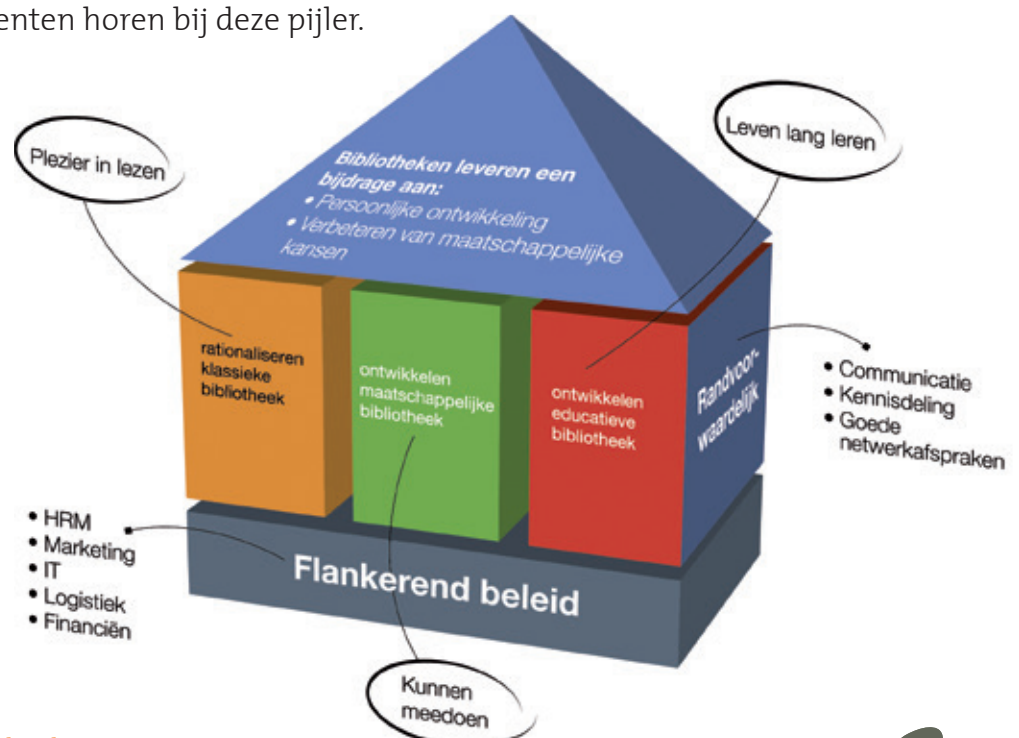
Bibliotheek Waterland levert een bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling van alle inwoners binnen haar werkgebied. Om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving dienen mensen informatievaardig te zijn. De Bibliotheek helpt mensen zich in deze vaardigheden te blijven ontwikkelen of om zich nieuwe vaardigheden eigen te maken. Zo ondersteunt de Bibliotheek "Een leven lang leren".

Bibliotheek Waterland werkt hiervoor met het model van drie pijlers die samen het dak van de Bibliotheek dragen. Het dak staat voor persoonlijke ontwikkeling en daarmee de mogelijkheid actief deel te nemen aan de samenleving. (Zie bijlage 1)

Pijler 1 staat voor de Klassieke Bibliotheek. Hieronder vallen de vestigingen en de servicepunten.

Pijler 2 staat voor de Maatschappelijke Bibliotheek. Deze pijler richt zich op het ondersteunen van de ontwikkeling van de volwassen inwoners van het werkgebied. Denk hierbij bijvoorbeeld bestrijding laagtaalvaardigheid en eenzaamheid, aanleren Nederlandse taal, Boekendienst aan huis.

Pijler 3 staat voor de Educatieve Bibliotheek. De dienstverlening binnen deze pijler richt zich op de jeugd van 0 tot 18 jaar. De samenwerking met Kinderopvang, CJG, VVE, basisscholen en voortgezet onderwijs valt onder deze pijler. Ook de dBossen (dBos is de Bibliotheek op school) en de leesconsulenten horen bij deze pijler.

Pijler 1 De vestigingen

Bibliotheek Waterland heeft vijf vestigingen die goed toegankelijk zijn dankzij de ruime openingstijden. In Beemster, Volendam en Landsmeer zijn de openingstijden in het verleden verruimd dankzij de inzet van vrijwilligers. Voor de komende beleidsperiode wil de Bibliotheek onderzoeken of er voldoende financiële ruimte is om de zondagsopening in Purmerend te verruimen. Nu is de vestiging op zondag open van september t/m maart, een verlenging van één of twee maanden is een onderzoek waard.

In alle vestigingen worden regelmatig cursussen en activiteiten georganiseerd. De vestigingen Beemster en Landsmeer zijn op donderdag gesloten voor het algemene publiek. Dit biedt de mogelijkheid om op deze dagen andere activiteiten in deze vestigingen te realiseren. Voor de vestiging Volendam zal onderzocht worden of een cursusruimte in de vestiging toegevoegde waarde levert. In Purmerend zal een tweede cursusruimte gerealiseerd worden.

De Bibliotheek is ook buiten de vestigingen zichtbaar dankzij de samenwerking met andere partijen. Op zes onderwijslocaties is dBos (de Bibliotheek op school) tevens een servicepunt voor de wijk. Verzorgingshuizen worden desgewenst ondersteund met een collectie, vaak grootletterboeken. Een andere mogelijkheid is via Boekendienst-aan-huis vrijwilligers bewoners te bezoeken. Deze laatste mogelijkheid staat open voor alle inwoners die niet zelf naar de Bibliotheek kunnen komen. Samen met de gemeenten zet de Bibliotheek Boekstart in om ouders te attenderen op het belang van voorlezen voor de taalontwikkeling van jonge kinderen. Sinds 2018 wordt hier ook de BoekStartcoach op het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) voor ingezet, met een aparte subsidie van Stichting Lezen. In 2019 is deze subsidie éénmalig verlengd voor 9 maanden. De Bibliotheek ziet de meerwaarde van de BoekStartcoach op het CJG maar heeft extra financiële middelen nodig om dit te kunnen continueren. Daarom zal er voor 2020 een extra aanvraag voor deze samenwerking tussen BoekStart, gemeente, CJG en Bibliotheek gedaan worden.

Bibliotheek Edam

Servicepunt de Kraal

Bibliotheek Volendam

Bibliotheek Purmerend

Bibliotheek Middenbeemster

Bibliotheek Landsmeer

Thema duurzaamheid

Bibliotheek Waterland heeft al stappen gezet om haar panden duurzamer te maken. Samen met de verhuurder wil de Bibliotheek onderzoeken welke maatregelen nog meer mogelijk zijn. Ook wil de Bibliotheek in haar bedrijfsvoering streven naar een duurzame werkwijze. Ze zal daarvoor o.a. een team van medewerkers inzetten om te kijken waar verbeteringen mogelijk zijn.

Thema eenzaamheid

De Bibliotheek is één van de weinige plekken die vrij toegankelijk is voor iedereen. Mensen kunnen verblijven in de Bibliotheek zonder verplichting. Alleen al door deze functie speelt de Bibliotheek een rol bij de bestrijding van eenzaamheid, mensen treffen elkaar bijvoorbeeld aan de leestafel van de Bibliotheek. Op het gebied van bestrijding eenzaamheid worden ook andere activiteiten ontplooid. Deze staan beschreven bij pijler twee.

Thema De Digitale Bibliotheek

Dit is geen aparte pijler binnen het model van de Bibliotheek omdat Bibliotheek Waterland niet de verschijningsvorm (fysiek of digitaal) als uitgangspunt neemt maar de klant. Die klant maakt het ene moment gebruik van digitale mogelijkheden en het andere moment van fysieke diensten of producten. Bibliotheek Waterland vindt de toegankelijkheid zowel fysiek als digitaal goed geregeld moeten zijn en aanvullend op elkaar moeten werken.

De Koninklijke Bibliotheek (KB) ontsluit de digitale collectie. Bibliotheek Waterland maakt gebruik van de mogelijkheden die de KB haar klanten biedt, zoals een ebookaanbod, digitale databanken en digitale informatie voor de jeugd. Naast het aanbod van de KB worden er soms nog andere digitale databanken ingekocht als die meerwaarde voor de klant opleveren.

De Bibliotheek ondersteunt de inwoners ook op het gebied van digitale vaardigheden en geletterdheid. We gebruiken daarvoor de ruimtes en materialen van de Bibliotheek (cursusruimte, iPads, programma's zoals bijvoorbeeld Klik&Tik) maar gaan even goed naar scholen om cursussen te geven. We werken samen met Twaanlab om jeugd en jongeren kennis te laten maken met digitale mogelijkheden zoals vloggen en programmeren.

Pijler 2 De maatschappelijke Bibliotheek

Binnen deze pijler wordt de essentie van "een leven lang leren" voor volwassenen vormgegeven. Hier wordt door de Bibliotheek op verschillende manieren en voor verschillende doelgroepen invulling aan gegeven.

Het NL-Plein is het Taalhuis van Bibliotheek Waterland. Via informeel leren (d.w.z. leren zonder dat het gericht is op het behalen van een diploma) wordt laaggeletterdheid bestreden. Dit gebeurt door de inzet van vrijwilligers als taalmaatje/taalcoach, door samenwerking met veel verschillende partijen te zoeken en binnen het netwerk het juiste aanbod bij de juiste persoon te brengen. Deelnemers ontwikkelen zo basisvaardigheden, waarbij de ontwikkeling mede afhankelijk is van het instapniveau van de deelnemer.

Op dit moment worden veel van deze werkzaamheden gefinancierd vanuit WEB- en projectgelden (WEB is Wet Educatie Beroepsonderwijs). Deze financiering zou uiteindelijk structureel van aard moeten worden. Veel deelnemers zijn de zogenaamde NT2'ers, mensen voor wie Nederlands niet de eerste taal is. Daarnaast is in Nederland 11% van de bevolking laaggeletterd. Deze Nederlandstalige laaggeletterden zijn alleen via intensivering van het netwerk en goede samenwerking te bereiken.

Met behulp van onderwijsachterstandenbeleid en in samenwerking met scholen worden er taalarme gezinnen bereikt. Zo starten er taalgroepen op scholen. In 2019 is er een project gestart op vijf basisscholen met als doel de laagtaalvaardige ouders te bereiken. Dit is mogelijk via een subsidie van "Tel mee met Taal". De VoorleesExpress leest voor in gezinnen met een taalhulpvraag. Hiermee worden ook ouders bereikt.

De maandelijkse Walk&Talk bijeenkomsten in Purmerend worden ingezet om mensen op weg te helpen naar werk en waar nodig te ondersteunen bij het eigen maken van noodzakelijke vaardigheden (bijvoorbeeld digitaal solliciteren). In samenwerking met andere partijen biedt de Bibliotheek een laagdrempelige loketfunctie voor bijvoorbeeld de formulierenbrigade, hulp of doorverwijzing bij aanvragen van toeslagen of de belastingaangifte, juridisch advies, bureau discriminatiezaken of vluchtelingenwerk. Dankzij de inzet en participatie van vrijwilligers komt dit aanbod mede tot stand.

Voor wat betreft programmering van activiteiten zal worden onderzocht of er een aanbod rond duurzaamheid te maken is, bijvoorbeeld voorlichting over het verduurzamen van de eigen woning. De Bibliotheek werkt hierbij graag samen met initiatieven die al bij de gemeentes worden ontwikkeld.

Voor senioren zijn er twee specifieke programma's; in samenwerking met Spurd en Wherelant "Kunstgenoten in beweging" en daarnaast zijn er vanaf januari 2019 drie Studiekringen 50+ gestart in Purmerend. Elk met een eigen aanbod richten beide programma's zich op activatie en participatie van senioren.

Veel van wat de Bibliotheek in deze pijler drie onderneemt is project gefinancierd. De Bibliotheek zou graag een fondsenwerver aan trekken om op kansrijke projecten in te schrijven en zo de mogelijkheden voor maatschappelijke ontplooiing in deze pijler te bestendigen. Op termijn dient de fondsenwerver zijn eigen inzet terug te verdienen. Om een start te kunnen maken vraagt de Bibliotheek een éénmalige opstartsubsidie voor twee jaar voor een fondsenwerver aan de deelnemende gemeenten.

Pijler 3 Educatie

De Bibliotheek zet zich in voor leesplezier, leesbevordering en mediawijsheid. Hiermee stimuleren we de taalontwikkeling van kinderen en willen we (digi)taalachterstanden voorkomen. Ook bereiden we kinderen voor op de informatiesamenleving en hoe ze met het (digitale) informatieaanbod kunnen omgaan.

Voor de allerjongsten doen we dit door samen met de gemeenten BoekStart aan te bieden en daar activiteiten bij aan te bieden zoals het voorleeshalfuurtje, de babysoos en de peuterparty. Ook binnen de kinderopvang werken we met BoekStart. Nieuw is de BoekStartcoach die in samenwerking met het CJG wordt ingezet. Dit project is succesvol maar om het op te nemen in de reguliere dienstverlening is extra financiële ondersteuning van de gemeenten nodig.

Voor kinderen die opgroeien in gezinnen waar weinig aandacht is voor taalontwikkeling zet Bibliotheek Waterland gericht de VoorleesExpress in. Een vrijwilliger gaat een half jaar lang wekelijks voorlezen bij een gezin, met als doel dat na deze periode de ouders het voorlezen voort kunnen zetten.

Bibliotheek Waterland werkt samen met alle basisscholen. De scholen nemen ook allemaal het basispakket af waarmee ze gebruik maken van het jaaraanbod van de Bibliotheek. Deze programma's kunnen zowel op school als in de Bibliotheek gevolgd worden. Op 9 scholen is inmiddels een dBos gerealiseerd. Zowel school als Bibliotheek financieren hierin. Het concept staat en werkt goed. Zowel de citoscores op de scholen als de Bibliotheekmonitor die de vorderingen op het gebied van leesplezier en leesbevordering meet, laten dit zien. De Bibliotheek wil in samenwerking met het basisonderwijs het aantal dBossen gecontroleerd laten groeien. De huidige 9 dBossen heeft de Bibliotheek binnen haar eigen begroting gefinancierd, ook om te kunnen laten zien dat dit concept waardevol is waar het gaat om leesplezier, leesbevordering, taal en leesvaardigheid. Dit leidt tot kinderen die straks als volwassenen volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen, als informatievaardige en zelfstandige burgers. Daarmee draagt de Bibliotheek bij aan zelfredzaamheid.

Om verder te kunnen groeien in dBossen is een extra financiële bijdrage nodig van de gemeenten. In de ideale situatie ontstaat er een financiering waarbij school, Bibliotheek en gemeente elke 1/3 van de bekostiging voor hun rekening nemen. De Bibliotheek zal dit verder onderbouwen in de subsidieaanvraag 2020.

Met het voortgezet onderwijs is het lastiger om tot een structurele samenwerking te komen. Met de ene school gaat dit beter dan met de andere. Op ad hoc basis wordt er gebruik gemaakt van het aanbod van de Bibliotheek, maar er is geen structurele aandacht voor leesplezier en leesbevordering. Uit onderzoek blijkt dat 17,9% van de 15-jarigen onvoldoende scoort op leesvaardigheid en daarmee het risico loopt laaggeletterd te worden. Om laaggeletterdheid preventief te bestrijden en niet curatief is het nodig dat er op het voortgezet onderwijs aandacht komt voor leesplezier en leesbevordering. De Bibliotheek streeft naar een structurele samenwerking met alle voortgezet onderwijsinstellingen, waaronder ook Het Horizon College (mbo). De Bibliotheek wil onderzoeken of een matchingregeling (een regeling waarin alle partijen een evenredige financiële bijdrage leveren) mogelijk een manier is om de samenwerking meer structureel te maken.

Thema's

Bibliotheek Waterland ziet vier thema's die de komende jaren relevant zijn voor de invulling van Bibliotheekwerk en wil daarmee ook aansluiten op thema's die voor de gemeente belangrijk zijn. Deze thema's zijn eerder al genoemd en zijn:

- Duurzaamheid
- Eenzaamheid en vergrijzing
- Mediawijsheid, digitale geletterdheid en programmeren/digilab
- Community Building

Per thema ziet de Bibliotheek de volgende mogelijkheden

Duurzaamheid

- Onderzoek doen naar de verduurzaming van de vestigingen van de Bibliotheek. Bijvoorbeeld door isolatie, ledverlichting en zonnepanelen.
- Voorlichting voor inwoners over de energietransitie van de samenleving. Bijvoorbeeld door lezingen, collectie of showmodellen met duurzame oplossingen voor huizen. Ook een les aanbod voor scholen over duurzaamheid kan onderdeel zijn van dit programma.
- Binnen Bibliotheek Waterland een team aanstellen dat meekijkt hoe de Bibliotheek duurzamer met haar eigen bedrijfsvoering om kan gaan.
- Duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Medewerkers in staat stellen aan hun eigen ontwikkeling te werken en hun werk met plezier te blijven doen.
- Het duurzame karakter van de Bibliotheek benadrukken, niet gericht op bezit maar op delen.

Eenzaamheid en vergrijzing

- De Bibliotheek is een ontmoetingsplek waar iedereen welkom is.
- De Bibliotheek biedt specifieke programma's en diensten voor bijvoorbeeld mensen die slecht ter been zijn, de boekendienst aan huis.
- Ontwikkelen van Studiekring 50+ en Kunstgenoten in Beweging
- Intensiveren van contacten met andere organisaties zodat ze op de hoogte zijn van de mogelijkheden van de Bibliotheek (voorbeeld: een huisarts schrijft wekelijks bibliotheekbezoek voor aan iemand die eenzaam is)
- In overleg met gemeenten onderzoeken of het met extra subsidie mogelijk is een programmamanager aan te stellen die in overleg met de doelgroep kijkt welke diensten/producten ontwikkeld kunnen worden.

Mediawijsheid, digitale geletterdheid en programmeren/digilab

- Activiteiten binnen dit thema moeten voldoen aan HUP (Helder, Uitvoerbaar en voor een breed Publiek)
- Scholen hebben veel behoefte aan lessen mediawijsheid, o.a. over zoekvaardigheden, digitaal pesten, omgang met social media en fakenews
- Samenwerking zoeken met andere partijen om een goed aanbod te realiseren
- Aanbod in samenhang en compleet kenbaar maken
- Een project met een wow-factor realiseren, bijvoorbeeld rond augmented reality, bijv. Harry Potter die een klas zoekopdrachten geeft in de Bibliotheek.
- Voor verschillende doelgroepen een passend aanbod ontwikkelen rond nieuwe media/mogelijkheden
- Nieuwe media inzetten om leesplezier te vergroten. De smartphone is geen concurrent, maar een ander kanaal dat ook voor leesplezier/leesbevordering ingezet kan worden.

Community Building

- De gedachte achter community building is dat medewerkers van de Bibliotheek in samenwerking met inwoners van de stad/het dorp in wisselende samenstelling kijken of er relevante informatie over een onderwerp ontsloten kan worden. Het gaat dan om het vormgeven van de informatiefunctie die past bij de huidige tijd.
- De Bibliotheek wil de mogelijkheden van dit programma verder onderzoeken omdat het past bij de gedachte dat de Bibliotheek naar buiten treedt en actief samenwerking zoekt om mensen te ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling
- Eerste stap is te monitoren hoe deze ontwikkeling bij andere Bibliotheken vorm krijgt
- Een mogelijke community zou wellicht gevormd kunnen worden met docenten van het voortgezet onderwijs om kennis te delen over leesplezier en leesbevordering

Meetbare resultaten van het Beleidsplan

- De vestigingen vertegenwoordigen een "third place" in de gemeenschap waar iedereen welkom is om te verblijven, te ontmoeten en zich verder te ontwikkelen. Dit is meetbaar via het aantal bezoekers en de activiteiten in de vestigingen
- De Bibliotheek is duurzamer dan in 2018. Dit is meetbaar via een lagere energierekening
- Samen met educatieve instellingen en ouders is het leesplezier en de mediawijsheid van de jeugd tot 18 jaar verhoogd. Dit is meetbaar via de monitor van dBos, het aantal samenwerkingsovereenkomsten met educatieve instellingen en het aantal afgenomen programma's
- Meer volwassenen kunnen actief deelnemen aan de samenleving door een betere beheersing van taal en digivaardigheid. Dit is kwantitatief meetbaar via het aantal trajecten dat de Bibliotheek realiseert voor laag taalvaardigen of minder digivaardigen.
- De Bibliotheek is een vanzelfsprekende partner voor alle organisaties die een bijdrage willen leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen. Dit is meetbaar via het aantal samenwerkingspartners van de Bibliotheek.

Financiering

Voor de huidige dienstverlening van de Bibliotheek is de bestaande financiering van de gemeenten voldoende. Belangrijk is wel dat er door alle gemeenten jaarlijks geïndexeerd wordt, niet indexeren is in feite bezuinigen omdat de Bibliotheek ook met jaarlijks stijgende lasten te maken heeft, net als gemeenten.

Om een aantal ambities mogelijk te maken is aanvullende financiering nodig, een inschatting hiervan ziet er als volgt uit:

- Op elk CJG de wekelijkse inzet van een BoekStartcoach om de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren vergt €5.000,- per gemeente.
- De groei van het aantal dBossen vergt een extra inzet van €5.000 per dBos. Een gecontroleerde groei met vijf dBossen per jaar vergt dus €25.000,- per jaar.
- De inzet van een fondsenwerver vergt een eenmalige investering van €70.000- over twee jaar (€35.000,- per jaar), naar rato te verdelen over de deelnemende gemeenten.
- De inzet van een programmamanager eenzaamheid en vergrijzing vergt een investering van €35.000 per jaar.

Proces

Bibliotheek Waterland schrijft haar beleidsplan steeds voor een periode van vier jaar, aansluitend op de gemeenteraadsverkiezingen. Deze keuze is gemaakt om waar mogelijk aan te kunnen sluiten bij de doelen uit de collegeakkoorden van de gemeenten waar Bibliotheek Waterland voor werkt. Na de eerste twee jaar van het beleidsplan maakt Bibliotheek Waterland een update zodat het beleidsplan realistisch en actueel blijft.

Voor dit beleidsplan is gesproken met een groot aantal medewerkers van Bibliotheek Waterland, met de Raad van Toezicht en de ambtenaren van de betrokken gemeenten. Tijdens een beleidsdag voor de Back office zijn vier thema's die in dit beleidsplan aan de orde komen verder uitgewerkt.

Het definitieve beleidsplan is vastgesteld door het MT en de Raad van Toezicht en besproken met de OR van Bibliotheek Waterland en de portefeuillehouders van de betrokken gemeenten. Ook is het via de site van de Bibliotheek te lezen voor elke belangstellende.

Terugblik op het beleidsplan 2015-2018 en de aanvulling 2017-2018:

De belangrijkste doelstellingen zijn gerealiseerd:

- Vestigingen die aantrekkelijk zijn en ruim open, in Beemster, Landsmeer en Volendam mede dankzij de inzet van vrijwilligers
- In meerdere vestigingen zijn verbouwingen gerealiseerd om plek te bieden aan nieuwe functies of om de Bibliotheek nog aantrekkelijker te maken
- De introductie van een vriendenpas heeft meer dan 400 vrienden van de Bibliotheek opgeleverd
- De formatie voor Educatie is gegroeid
- Van één dBos (de Bibliotheek op school) is dit aantal gegroeid naar 9 dBossen
- Op het gebied van bestrijding laaggeletterdheid en digitale vaardigheden is het aanbod van de Bibliotheek sterk vergroot
- Onze klanten weten de weg naar het digitale aanbod goed te vinden. In 2015 waren 2520 gebruikers van de e-bibliotheek, in 2017 3938. In 2015 werden er 15.511 e-books geleend, in 2017 23.497, in 2015 was er geen online cursusaanbod, in 2017 werden er 264 cursussen gevolgd. (cijfers over 2018 zijn nog niet beschikbaar bij de KB)
- De VoorleesExpress is opgenomen in de reguliere dienstverlening van de Bibliotheek

COLOFON

Dit is een uitgave van Bibliotheek Waterland
Waterlandlaan 40, 1441 MP Purmerend
www.bibliotheekwaterland.nl

Foto's: © Els Broers

Vormgeving: Barbara Lautenbach, Rodi Media